

HÍREK

2013. április 10., szerda - Jakus Ágnes

Többé nincs egyedül

A rejtekajtók és a titkos kódok bűvöletében élt már gyermekként is, több évtizedes kutatómunkával a háta mögött pedig állítja, az immunológia olyan, mint egy akciófilm. Esztétikumról, humorról és sorsfordító találkozásokról beszélgettünk Falus András biológussal, aki számára az egészséghez az Istennel való kapcsolat is hozzátartozik.

Nem mindent határoznak meg a génjeink - jelentette ki a biológus kutató, aki a SOTE Genetikai Intézetében fogadott minket. Falus András korábban éppen az Eduvital nevű oktatási programról beszélt portálunknak, amelyet munkatársaival azért dolgozott ki, hogy javítsanak a lakosság testi-lelki egészségén. A neves szakemberek az egészségügyben dolgozók, pedagógusok, lelkipásztorok és szociális munkások segítségével fiatalok millióinak próbálják átadni azt a szemléletet, amellyel öröklött hajlamaikat kedvezően befolyásolhatják. A nemzetközileg elismert akadémikus hazánk számos neves kutatóját vonta már be a mozgalomba, és mint mondja, boldoggá teszi, hogy olyasmivel foglalkozhat, ami hasznos a társadalomnak. Nem mintha az elmúlt évtizedekben nem lett volna rendkívül aktív, közel két évtizedig igazgatta a SOTE Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézetét, és ugyanennyi ideig volt munkatársa az Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézetnek (ORFI). Az akadémikus több nemzetközi immunológiai konferencia szervezője is, és tagja nemzetközi tudományos folyóiratok szerkesztőbizottságának is. Munkásságát számos díjjal elismerték, többek között Akadémiai és Széchenyi-díjjal, valamint elnyerte Az év ismeretterjesztő tudósa (2000) címet is. Kutatóként, egyetemi oktatóként és tudományszervezőként is igazi társasági lény, ám ez nem volt mindig így - derül ki már beszélgetésünk kezdetén.

A legjobb dolog az életben

Magának való kislány lehetett, legalábbis így emlékszik vissza gyermekkorára Falus András. A nyarakat Pásztón töltötte, ahol egy harapós kutya szőrébe kapaszkodva tanult meg járni.

- Morcos kiskölyök lehettem, viszonylag erősen dadogtam, ami nem könnyítette meg a barátkozást. Mivel nem lehetett kistestvérem, magától értetődő volt, hogy sok gyermekem lesz, ha nagy leszek, és a feleségem is ebben gondolkodott. A nejemmel egyetemistaként házasodtunk össze, harmincéves korunk alatt megvolt mindhárom gyermekünk. Ők a legjobb dolog az életemben - fogalmaz.

A vidék csendje és a természet iránti vonzalma máig meghatározó maradt számára, feleségével és gyermekeivel Érdre költöztek, a családi kör pedig immár tizenegy unokával bővült.

A halál árnyékában

Nem véletlen, hogy azonnal a családra terelődik a szó, hiszen arra kérem beszélgetőtársamat, emeljen ki három meghatározó dolgot az életéből. Elsőként a szeretteiről beszél. Mint mondja, mindmáig hallja magában elhunyt szülei hangját.

- Zömmel zsidó háttérű családból származom, de már édesanyámék is kikeresztelkedtek. A holokauszt miatt sok családtagot elveszítettünk - emlékszik vissza.

És nem ez volt az utolsó megpróbáltatás, amit ki kellett állniuk. Apai nagyanyját a Rákosi-rezsim alatt kitelepítették, a kilencéves unoka pedig Budapesten vészelte át 56 őszét. Falus András forradalmi emlékeket sorol, köztük azt, amikor fogantyús, csíkos dobozokra lőtt a Móricz Zsigmond körtéren. Egyiket már épp fel akarta venni, amikor édesapja ráripakodott, nehogy hozzáérjen, hiszen valószínűleg kézigránát lehetett. Mély nyomot hagyott benne az is, amikor két évvel később a rádióban bementék, hogy Nagy Imrét kivégezték, akkor látta először és utoljára sírni szüleit.

Ne a németekre haragudj!

Másodszor a hitet említi az akadémikus.

- A családomban az egyetlen igazán hívő ember az anyai nagymamám volt, aki nem tért át, megtartotta a zsidó vallást. Mamó mindig azt mondta, nem számít, ki milyen felekezetű, csak az a fontos, hogy szeressük egymást. A háború után arra intett, hogy ne a németekre haragudjunk - gondoljunk Goethe-re, Schiller-re, Thomas Mann-ra vagy Beethoven-re -, hanem az emberi gonoszságra. Mamó tartotta magát ehhez, később éppúgy tett megjegyzéseket a kommunistákra is... Bár a kisfiút már katolikusnak keresztelték, egyházi iskolába járt és templomba is, még sok évtized elteltével sem volt istenfélő, noha tiszteletben tartotta mások hitét. Az álláspontja hazájától távol kezdett megváltozni.

Vendégből családtag

Japánban, Dániában és Amerikában is kutatott egy ideig Falus András. Biológus feleségével a Harvardon kaptak állást, és ott érezték először: vannak emberek, akiknek az identitását meghatározza a hite. Nem sokkal később, már Magyarországon ébredtek rá, hogy valami hiányzott az életükből.

- Hazajövetelünk után a lányaink elkezdte járni a Torockó téri református templomba, mi meg azt kérdeztük a feleségemmel, honnan jönnek a gyerekek ilyen ragyogó arccal. Elmentünk egy istentiszteletre, és mint udvarias, elfogadó kívülálló helyet foglaltunk az orgona mellett, a karzaton. A puritán, fehér háttér előtt megjelent egy ember, aki elkezdett raccsolva beszélni, ő volt Cseri Kálmán. Egy szótagfelesleg és minden

sallang nélkül mondott ki elképesztően mély dolgokat. Egyszer csak úgy éreztük, mi itt már nem vendégek vagyunk, ide tartozunk. Isten csodálatos ajándéka, hogy a feleségemmel tulajdonképpen egy időben tértünk meg.

Egy alak a szőlőhegyen

A Falus-házaspár ma már az érduleti gyülekezet tagjai; az akadémikus elárulja, számára az Istennel való kapcsolat a legfontosabb. Hitére nagy hatást gyakorolt Visky Ferenc református lelkipásztor is, akinek szerepe van abban, hogy a természettudós számára kinyílt egy újabb, titokzatos ajtó.

- Feri bácsi kedves, tréfálkozó, nyitott, nagyon okos, tiszta ember volt. Még a temetése is szép emlék. Egy szőlőhegyen ravatalozták fel, mi valahogy korábban értünk az erdélyi hegyek közé, így még nem volt ott senki. Talán különösnek

hangzik, de a gyönyörű környezetben nem szomorúsággal töltött el a koporsó látványa. Csendesen sétáltunk a közelben a feleségemmel. Egyszer csak megpillantottam egy távoli alakot az árnyas lombok alatt, majd amikor újra visszafordultam, az idegen már nem volt ott. Felidéződött bennem, amikor az angyal így szól a Jézus holttestéhez érkező asszonyokhoz: „*Miért keresitek a holtak között az élőket?*” Mérhetetlen békesség és öröm töltött el. Ezután kezdtem el írni.

Égig érő prómszavak

- Kisgyermekkorom óta játszottam a szavakkal, dalokkal, ritmusokkal, azt hittem, mindenki ezt csinálja
- idézi fel a tudós, akinek Hangai B. Artúr álnéven jelentek meg verseskötetei Kékbordó oltárok (2009), valamint Égig érő prómszavak (2011) címmel. Verseiről Juhász Ferenc és Lator László költők is elismerően szóltak, és már készülöben van következő kötete is Igék és állítmányok címmel.
- Az írás, a zene, a képzőművészet létszükségletem, állítom, hogy a tudománynak is van esztétikuma. Majdnem minden versem Istenre mutat; a prómszavak azokat a fogalmakat jelölik, amelyek csak vele helyettesíthetők: *kegyelem, boldog, irgalom, szerelem, muzsika, művészet, Isten* - sorolja.

Akciófilm rejtekajtókkal

A három legfontosabb dolog között nem említette a szakmáját - vetem fel. Mosolyogva ismeri el, a háromban benne van a negyedik is, a tudomány. Hozzáteszi, újdonságkereső génből nincs hiánya.
- Mindig érdekelték a rejttelek, imádtam az olyan könyveket, mint a Sándor Mátyás, magam is készítettem kódoló rostélyt. Nagyon szerettem a zárt ajtókat, izgatott, vajon mi lehet mögöttük. Az immunológia olyan, mint egy kémfilm trükkökkel, ellentétekkel, álcákkal, túlélő mechanizmusokkal.
A kutató elárulja, nagyon szeret előadni, és az is fontos neki, hogy érdekesen tegye. A Mindentudás Egyetemére is többször meghívták, ő pedig örömmel vállalkozott a műsorra. Mint mondja, szereti átadni a tudást, ezért közérthetőn beszél; és elvárja, hogy más szakemberek is avassák be kutatási eredményeikbe, mert azok mindenkire tartoznak.

Ali baba

- Valahol a kutató és a pedagógus között érzem magam - fogalmaz. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy negyvennél is több doktoranduszhallgatót bocsátott már útjára, és kollégáival olyan cigány fiatalok felzárkózását segítik hétvégenként, akik felvételt nyertek az orvosi egyetemre. Részt vett a biológia kerettanterv kidolgozásában is, mint mondja, azért harcol, hogy ne a pártpolitika döntsön oktatáspolitikai kérdésekben, hanem a szakmai minőség.
Falus András több immunológiakönyvet is írt, anekdotikus humorral fűszerezett tankönyvében egyebek mellett Ali baba és a negyven rabló történetével szemlélteti, hogyan verik át a tumorok a korrupt immunrendőroket.

Nincs egyedül

Az emberi egészséghez hozzátartozik az is, ami nem látható, ami nem racionális. Épp a racionális dolgok a legirracionalisabbak - jegyzi meg. Szerinte nem igaz, hogy a hívő embernek könnyebb az élete, hiszen őt is érheti betegség, szenvedés, csalódás; csak hogy van valami, ami megkülönbözteti másoktól.

- A középső lányom egyszer azt mondta nekem: tudod, Papa, mióta engem megszólított az Isten, azóta sose vagyok egyedül. Akkor még egy pillanatra megbántódtam, és azt mondtam, édes lányom, itt vagyunk neked mi, hát szeretünk! Most már tudom, hogy amit ő mondott, teljes mondat volt, igazi üzenet.

Jakus Ágnes

Képek: Füle Tamás